

ПРОБЛЕМА АКТУАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИХОВАТЕЛЯ

Бай Цзішен

*аспірант кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна*

Проблема актуалізації інноваційного потенціалу вихователя розглядається як ключова у сучасній психолого-педагогічній науці та практиці. Усвідомлення зростаючої динаміки інноваційних процесів як у сфері освіти, так і в різних сферах суспільного життя, з одного боку, і відсутність належних педагогічних умов для актуалізації інноваційного потенціалу особистості, з іншого, об'єктивувало звернення науки та практики до проблем забезпечення готовності педагога до інноваційної діяльності.

Особистісний аспект підготовки спеціаліста для інноваційної діяльності набуває сьогодні особливого значення, оскільки професійна діяльність у період «глобальних інновацій» заснована на розширенні кордонів усвідомлення людиною своїх можливостей, самостійної активності у визначенні альтернативних та ефективних для конкретної ситуації професійних середовищ та способів самореалізації, набуття згоди із самим собою в контексті завдань суспільства [1; 2].

Посилення інноваційної складової освіти зумовлює необхідність включення педагога до системи безперервної професійної освіти, здатної забезпечувати актуалізацію її інноваційного потенціалу, ефективність його діяльності в інноваційному просторі.

Інноваційний потенціал вихователя – комплекс професійно-значущих особистісних якостей, поновлюваних доволно, тобто, спрямовуються самою особистістю відповідно до поставленими цілями інноваційної діяльності.

Інноваційність потенціалу визначається націленістю вихователя на вирішення нових нестандартних професійних завдань. Структура інноваційного потенціалу представлена двома складовими: операційною, пов'язаною зі специфікою інноваційної діяльності, та особистісною, що дозволяє педагогу шляхом прояву своїх професійно значущих особистісних якостей ефективно брати участь в інноваційній діяльності. Особова складова інноваційного може посилювати ефект

інноваційної діяльності вихователя або мінімізувати його. Актуалізація інноваційного потенціалу вихователя виявляється у прагненні педагога до активної рефлексивно-творчої позиції у професійній діяльності. На думку G. Mensch, поняття «інноваційний потенціал» стало «концептуальним відображенням феномену інноваційної діяльності» [3].

Інноваційну діяльність ми розглядаємо як діяльність вихователя, спрямовану на постійне вирішення незліченної безлічі професійних завдань у мінливих обставинах, під час якої педагогом виробляються та втілюються в діяльності оптимальні, органічні для даної педагогічної індивідуальності, не стандартизовані педагогічні рішення, опосередковані особливостями об'єкта-суб'єкта педагогічної взаємодії.

Нами обгрунтовано положення про усвідомлений та цілеспрямований процес актуалізації інноваційного потенціалу вихователя в безперервній професійній освіті, згідно з яким досліджуване явище прямого зв'язку розгортається під дією прагнення особистості педагога до прийняття рефлексивно-творчої позиції у професійній діяльності, а щодо зворотного зв'язку є ініціувальним механізмом цієї активності за умови безперервності освіти.

Зміст поняття «актуалізація інноваційного потенціалу педагога» у контексті дослідження характеризується як складний інтегративний процес, пов'язаний із актуалізацією цілісного потенціалу вихователя як особистості та професіонала, що об'єктивно розкривається через сукупність особистісних професійно-значущих якостей.

Відповідно до Y. Tuunnikov, актуалізація інноваційного потенціалу, що розглядається як «момент прояву в сьогоденні того, що в минулому виявлялося лише в потенції (у згорнутому вигляді)», є динамічним процесом та забезпечує процесуальність розвитку особистості педагога та його професіоналізму.

Діяльні складова процесу актуалізації інноваційного потенціалу педагога на перетворення педагогом власних властивостей та якостей, необхідних для реалізації інноваційної діяльності, освоєння існуючих форм та методів навчання та виховання, створення нових цілей та засобів її реалізації.

Рефлексивна складова включає психологічні механізми усвідомлення основ, засобів, стереотипів інноваційної діяльності та поведінки, їх критичного та евристичного переосмислення, породження інновацій у різних шарах професійної діяльності [4].

Аналіз структурних компонентів інноваційного потенціалу зумовив виділення основних критеріїв: когнітивного, емотивно-аксіологічного та діяльнісного. Критеріальна база дослідження включає також систему критеріальних показників (мотивація на професійні досягнення та саморозвиток, педагогічна креативність, рефлексивність, технологічна

готовність), що відображають необхідні ознаки прояви основних критеріїв та відповідні характеристики до них.

Все вищесказане дозволило нам сформулювати власний дослідницький висновок про ієрархію критеріальних ознак актуалізації інноваційного потенціалу, де основними критеріями є мотивація та рефлексивність як основа професіоналізму вихователя. Діагностика індивідуальних особливостей мотивації на професійні досягнення та саморозвиток та рівня рефлексивності дозволяє прогнозувати можливість досягнення педагогом певного рівня актуалізації інноваційного потенціалу та висунути припущення про основні характеристики інноваційної діяльності педагога в майбутньому.

Наявність педагогічної креативності сприймається як вищий рівень професіоналізму, технологічна готовність до інноваційної діяльності – як інструментальна складова професіоналізму вихователя. Однак, незважаючи на запропоновану ієрархію, всі критеріальні ознаки виступають у нашому дослідженні лише в єдності.

Отже, феномен інноваційного потенціалу вихователя – складний інтегративний комплекс якостей особистості, розвиток якого залежить від багатьох факторів, обумовлюється різними передумовами та має невизначені шляхи розгортання потенційних, професійно-особистісних можливостей.

Література:

1. Крутій К. Л. Інноваційна діяльність у сучасному дошкільному навчальному закладі : методичний аспект. Запоріжжя : Тов. «ЛІПС» ЛТД, 2019. 128 с.

2. Стрілець С. І. Теоретико-методичні засади підготовки вчителів початкової школи засобами інноваційних технологій. *Проблеми соц. роботи: філософія, психологія, соціологія*. 2021. № 2. С. 125–130.

3. Mensch G. *Theory of Innovation*. Berlin: *International Institute of Man-agement*, 2019. 184 p.

4. Tyunnikov Y.S. Integral assessment of future teachers' professional preparation for innovative activity. *European journal of contemporary education*. 2023. № 3. P. 183–200.